

ondergetekende ook thans nog toegedaan. Aangezien de vaste commissie echter op een raming van de benodigde tijd heeft aangedrongen, meent de ondergetekende, gelet op het vorenstaande, deze bij ruwe schatting te moeten taxeren op twee jaren."

Met de mededeling van het bovenstaande acht de commissie de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld 4 Januari 1949.

TERPSTRA.
DONKER.
BACHG
WITTEWAALL VAN STOETWEGEN.
TENDELOO.
STOKVIS.
VAN THIEL.

495 9

TWEDE NOTA VAN WIJZIGINGEN (Ingezonden 28 Januari 1949.)

In het ontwerp van wet worden de volgende wijzigingen aangebracht.

Artikel 3.

I. In het eerste lid worden de woorden „voornamen, plaats en tijdstip der geboorte, beroep en” vervangen door „de voornamen, de plaats en het tijdstip der geboorte alsmede de”.

II. In het tweede lid worden achter het woord „omtrent” ingevoegd de woorden „het beroep”.

Artikel 14.

I. In de eerste zin van het tweede lid wordt tussen de woorden „is hij” en „bevrijd” ingevoegd het woord „daarvan”.

II. In de tweede zin van het tweede lid wordt in plaats van „komt” gelezen „komen”, worden tussen de woorden „het betaalde” en „in mindering” ingevoegd de woorden „alsmede de in het voorgaande lid bedoelde tegenprestaties” en worden de woorden „de vermiste verschuldigd mocht zijn, dan wel op hetgeen hij verschuldigd zal zijn, wanneer de vermiste later overlijdt” vervangen door „, hetzij bij in leven zijn van de vermiste hetzij bij diens overlijden, verschuldigd is of mocht worden”.

Toelichting.

Artikel 3. I. Van de zijde van de praktijk is er de aandacht op gevestigd, dat in het bijzonder in gevallen, waarop het onderhavige wetsontwerp van toepassing is, het verplicht vermelden van het beroep van de betrokkene eerder tot verwarring dan tot nadere identificatie aanleiding zal kunnen geven.

II. Facultatieve vermelding van het beroep in de aangifte zal gereeder tot het beoogde doel kunnen leiden.

Artikel 14. I. In de eerste zin van het tweede lid is door opneming van het woord „daarvan” verduidelijkt, dat de bevrijding van de schuldenaar na volledige kwijting van de verplichtingen, welke in verband met het overlijden van de vermiste op de schuldenaar zouden hebben gerust, op deze verplichtingen betrekking heeft. Zulks wellicht ten overvloede, omdat deze bedoeling, welke uitdrukkelijk in de Memorie van Antwoord was uitgesproken, ook reeds kan worden afgeleid uit de tegenstelling tussen de eerste en tweede zin van het tweede lid.

II. Omdat, in strijd met de bedoeling, uit de tweede zin van het eerste lid mogelijk zou kunnen worden afgeleid, dat de tegenprestaties, ook in de gevallen, bedoeld in de laatste zin van het tweede lid, niet zouden behoeven te worden verrekend, komt het wenselijk voor uitdrukkelijk te vermelden, dat niet alleen het door de schuldenaar betaalde, maar ook voormelde tegenprestaties in mindering mogen worden gebracht op hetgeen de schuldenaar alsnog schuldig is of mocht worden.

Lezing van het voorstel, vervat in het schrijven van 24 Januari 1949, no. 229/V/NG, van de Bedrijfsgroep Levensverzekering, hetwelk in afschrift werd toegezonden aan de leden van de vaste Com-

missie voor Privaat- en Strafrecht, heeft de ondergetekenden tot de slotsom gebracht, dat het slot van de tweede zin van het tweede lid van de in dat schrijven voorgestelde redactie de voorkeur verdient boven de redactie van het gewijzigd ontwerp, zulks in de eerste plaats, omdat zij duidelijker is en voorts, omdat daarin mede begrepen is het geval, dat bij in leven zijn van de vermiste de schuldenaar een verplichting heeft tegenover een ander dan de vermiste zelf.

De Minister van Justitie,
WIJERS.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

495 10

VERSLAG OMTRENT HET MONDELING OVERLEG

Nadat de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht in haar Verslag (no. 8) mededeling had gedaan van een briefwisseling met de Regering en verklaard had, daarmede de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende voorbereid te achten, zonden de drie hierbij betrokken Ministers op 28 Januari jl. nog een Tweede Nota van Wijzigingen (no. 9) bij de Kamer in, zulks mede naar aanleiding van een schrijven van de zijde van de Bedrijfsgroep Levensverzekering. Deze Nota gaf de commissie aanleiding nader met de Regering in overleg te treden. Bij dit overleg, dat mondeling plaats had, was de Regering vertegenwoordigd door de Minister van Justitie, vergezeld van mevrouw mr. L. C. Schönfeld—Polano.

Het overleg liep in hoofdzaak over artikel 14 van het wetsontwerp, zoals dit na de Tweede Nota van Wijzigingen luidde.

Het eerste lid, zo werd in de eerste plaats opgemerkt, heeft betrekking op het geval, dat door het overlijden van een vermiste een schuld opeisbaar is geworden. Dit kan zijn een verplichting tot uitbetaling van weduwen- of wezenpensioen; het kan ook zijn een verplichting tot uitkering van een som ineens of periodieke uitkeringen krachtens levensverzekering op het leven van vermiste. De bepaling gaat er van uit, dat de schuldenaar zijn schuld geheel (dus b.v. bij kapitaalverzekering) of ten dele (dus b.v. bij pensioenovereenkomst) heeft voldaan. Komt nu de vermiste, wiens overlijden was vastgesteld, terug, dan kan de schuldenaar het betaalde niet terugvorderen. Daarmede was men het geheel eens. Het zou voor de nabestaanden van de vermiste, die deze vordering hebben geïnd, te bezwaarlijk zijn, indien zij verplicht konden worden het ontvangene terug te geven. Zij moeten er op mogen rekenen, dat zij het ontvangene kunnen verteren.

Voor de schuldenaar brengt deze bepaling een zeker nadeel mee; hij kan nu immers niet of slechts ten dele profiteren van de omstandigheid, dat de vermiste terugkeert. Gelet op de zeer geringe kans, dat zulk een geval van terugkeer zich zal voordoen, achtte de commissie, met de Minister, dit nadeel voor de schuldenaar aanvaardbaar.

De vraag deed zich echter voor, of het juist is, dat de schuldenaar niet alleen niet kan terugvorderen wat hij betaald heeft, maar ook nog verplicht kan worden tot uitbetaling van het achterstallige. Indien b.v. een werkgever een toegezegd weduwenpensioen over het laatste jaar vóór de terugkeer van de vermiste niet heeft uitgekeerd, moet dan de vrouw van de teruggekeerde (die dus blijkt geen weduwe te zijn) dit achterstallige bedrag nog kunnen opvorderen? Dit klinkt enigszins vreemd, want door de terugkeer komt immers vast te staan, dat de vrouw eigenlijk nooit weduwenpensioen had behoren te ontvangen. Men kwam bij het overleg echter tot de conclusie, dat het hier bepaalde niettemin logisch en zelfs noodzakelijk is. De wet gaat er immers van uit, dat door het inschrijven van de akte het overlijden wordt vastgesteld. Van dat ogenblik af is de schuldenaar dus verplicht tot betaling en als hij betaalt, kan hij het uitgekeerde niet terugvorderen, ook al blijkt later, dat de vermiste nog leeft. Zou men nu bepalen, dat hij in dat geval het achterstallige niet meer behoeft te voldoen, dan zou dit betekenen, dat het een voordeel voor hem zou zijn, indien hij niet aan zijn verplichting tot tijdige uitbetaling had voldaan. Het ware een premie op vertraging ten aanzien van een

betaling, aan welke verschuldigdheid op het moment van de opeisbaarheid geen twijfel bestond. De schuldenaar, die in gebreke bleef, zou er dan beter af komen dan zijn collega, die prompt aan zijn verplichtingen voldeed. Dit ware zo bedenkelijk, dat men over het bezwaar, dat de schuldenaar nog wordt verplicht tot het betalen van iets, dat achteraf in wezen onverschuldigd is gebleken, moet heen-stappen. De commissie besloot dus tegen het behoud van de woorden „blijvende hij gehouden tot uitkering van achterstallige bedragen” geen bezwaar te maken.

Op deze woorden volgden echter in het Gewijzigd Ontwerp van Wet de woorden „aan vorenbedoelde vermiste”. Tegen het behoud daarvan werden wel bezwaren ingebracht. Bij het formuleren van de bepaling is er blijkbaar van uitgegaan, dat het hier uitsluitend betreft een verzekering, waarvan de nemer (degene, die het contract sloot en de premie moet betalen) tevens de verzekerde is (d.w.z. degene, van wiens overlijden de uitkering afhankelijk is). Zou dat het geval zijn, dan zou men kunnen betogen, dat de schuldenaar (de verzekeringsmaatschappij) het achterstallige aan hem, de teruggekeerde vermiste, behoort uit te betalen. Men zal hierbij echter dienen te bedenken, dat op deze wijze zou worden ingegrepen in de verhouding tussen de verzekeringsmaatschappij en de begunstigde. Bepaalt men alleen, dat de achterstallige bedragen alsnog moeten worden uitgekeerd, dan moet die uitkering plaats hebben aan de begunstigde en niet aan de verzekeringnemer-vermiste. De begunstigde heeft immers door het opeisbaar worden van de achterstallige uitkering een vordering rechtstreeks tegen de verzekeraar gekregen.

De commissie meende nu, dat het niet nodig is te bepalen, dat de achterstallige uitkering aan de vermiste moet geschieden, ook al is deze de verzekeringnemer, terwijl zij verder meende, dat de woorden „aan vorenbedoelde vermiste” in het geheel geen zin hebben, indien de vermiste wel verzekerde, maar niet tevens verzekeringnemer is. In het eerste geval zijn de woorden niet nodig, omdat de rechter krachtens het derde lid de begunstigde altijd kan dwingen een hem in wezen niet toekomend voordeel af te staan aan de vermiste. En in het tweede geval zou uitbetaling aan de vermiste verzekerde onjuist zijn, omdat de verzekerde in dit geval nooit enig recht tegenover de verzekeraar kan doen gelden; zulk recht komt toe hetzij aan de begunstigde, hetzij aan de verzekeringnemer, doch nooit aan degene, die voor het contract alleen maar van belang is, omdat het tijdstip van betaling van zijn leven afhangt.

Betreft het geen verzekeringsovereenkomst, doch een (particuliere) pensioenregeling, dan hebben de bedoelde woorden evenmin zin.

Naar aanleiding van deze bespreking verklaarde de Minister de woorden „aan vorenbedoelde vermiste” te zullen schrappen.

Krachtens de tweede zin van het eerste lid behoeft de schuldeiser, d.w.z. bij verzekering de verzekeringnemer, geen tegenprestaties meer te leveren sedert het tijdstip, waarop de vermiste geacht werd te zijn overleden, ook al is inmiddels gebleken, dat hij nog leeft. Premie is dus sedert die datum niet meer verschuldigd. Uit het tweede lid blijkt echter, dat men hier moet onderscheiden of de overeenkomst al dan niet geheel is uitgewerkt. Heeft de verzekeraar b.v. het gehele verzekerde kapitaal aan de begunstigde uitgekeerd (of was deze uitkering reeds opeisbaar, doch had zij nog niet plaats gehad), dan behoeft de teruggekeerde verzekerde, tevens verzekeringnemer, geen premie meer te betalen. Het contract heeft zijn volledige uitwerking gehad. De verzekeraar is ten volle gekweten, de begunstigde heeft niets meer te vorderen, de verzekeringnemer is geen premie meer schuldig.

Zou de overeenkomst echter nog niet geheel zijn uitgewerkt, dan ligt de zaak enigszins anders. Hierbij moet worden vooropgesteld, dat de verzekeringnemer, onverschillig of hij al dan niet de vermiste is, altijd de keuze heeft om de overeenkomst al dan niet voort te zetten. Wil hij haar beëindigen, dan betaalt hij geen premie meer en is hij ook over de jaren van vermissing geen premie verschuldigd. Wil hij daarentegen de verzekering voortzetten, dan is hij evenmin over de jaren van vermissing premie verschuldigd, doch dan treedt de tweede zin van het tweede lid in werking: de verzekeraar mag t.z.t. op de bedongen uitkering(en) niet alleen in mindering brengen wat hij reeds tijdens de vermissing (of, als hij achterstallig was, daarna) heeft uitbetaald, doch bovendien hetgeen gedurende de jaren van vermissing aan premie betaald had moeten worden. Om een voorbeeld te geven: indien de vrouw van de vermiste krachtens verzekeringscontract recht heeft op een jaarlijkse uitkering van f 1000, ingaande bij zijn overlijden, de vermiste tot aan zijn overlijden daarvoor jaarlijks f 200 premie moet betalen en hij gedurende 5 jaar vermist geweest is, dan zal de verzekeringmaatschappij, indien de vermiste de overeenkomst wil continueren en hij dus bereid is na zijn terugkeer weer regelmatig premie te betalen, t.z.t., als de vermiste werkelijk overleden is, mogen inhouden:

a. vijfmaal f 1000, welke zij heeft uitbetaald aan de pseudo-weduwe van de vermiste over de jaren van vermissing;

b. vijfmaal f 200, welke de vermiste over de periode van vermissing aan premie zou hebben moeten betalen, als hij niet vermist ware geweest.

Dit komt er dus op neer, dat de weduwe t.z.t. gedurende de eerste 6 jaar na het werkelijke overlijden van haar man niets ontvangt. Onder deze omstandigheden kan het voor de man voordeliger zijn maar helemaal van de verzekering af te zien. Hij hoeft dan geen premie meer te betalen en zijn vrouw mag behouden wat zij ontvangen heeft. Wat voor de vermiste-verzekeringnemer het voordeligst uitkomt, zal van geval tot geval moeten worden berekend. Men verliese echter niet uit het oog, dat partijen in onderling overleg ook tussnoplossingen tot stand kunnen brengen.

De regeling, neergelegd in het Gewijzigd Ontwerp van Wet, zoals dit luidde na de Tweede Nota van Wijzigingen, komt er op neer, zo werd nu uit de commissie opgemerkt, dat de verzekeringsmaatschappij — behoudens renteverlies — ten volle ontvangt, waarop zij recht zou hebben gehad, indien de verzekerde niet vermist geweest ware. Ook de begunstigde ontvangt al het hem of haar toekomende, doch deze ontvangt dit ten dele op een voor hem of haar ongunstig tijdstip. In het gegeven voorbeeld ontving de weduwe eerst gedurende 5 jaar een uitkering, waarop zij — naar achteraf bleek — op dat tijdstip nog geen recht had; wanneer nu echter later haar man werkelijk sterft, krijgt zij gedurende 6 jaar in het geheel niets en dat juist in een periode, onmiddellijk na zijn dood, waarin zij daaraan grote behoefte heeft.

Het geval zal zich ongetwijfeld slechts zelden voordoen. Als het plaats vindt, wordt de begunstigde er echter ernstig door getroffen. Zou men de regeling nu zo maken, dat een iets groter deel van het risico van terugkeer op de verzekeringsmaatschappij komt te rusten, dan zou dit, juist omdat het zo zelden zal gebeuren, voor die maatschappij een relatief geringe extra-belasting betekenen.

Onder deze omstandigheden zou een deel der commissie er de voorkeur aan geven, in de tweede zin van het tweede lid, zoals dit luidde na de Tweede Nota van Wijzigingen, de woorden „alsmede de in het voorgaande lid bedoelde tegenprestaties” te doen vervallen. Dit zou betekenen, dat de premies, vervallen gedurende de periode van vermissing, niet alleen niet meer ingevorderd kunnen worden — dat geldt ook nu reeds ingevolge de tweede zin van lid 1 —, doch ook later niet kunnen worden verrekend. De maatschappij draagt dan dus het verlies van de premies over de vermissingsperiode ten volle.

De Minister had tegen deze gedachte bezwaar. Indien het contract ten tijde van de terugkeer zijn volle uitwerking heeft gehad, behoort zijns inzien niet op het afgelopen tijdperk te worden teruggekomen. Wordt het echter gecontinueerd, dan achtte hij het jegens alle partijen billijk, dat zoveel mogelijk de oude toestand wordt hersteld. Het ontwerp komt reeds in zoverre aan de vermiste, respectievelijk een andere verzekeringnemer te gemoet, dat de premie over het vermissingstijdperk niet dadelijk behoeft te worden aangezuiverd, doch eerst later wordt verrekend. Verdere tegemoetkoming achtte hij niet nodig en jegens de wederpartij ook niet billijk.

Het overige deel der commissie bleek deze opvatting te delen.

Met betrekking tot het derde lid werd nog opgemerkt, dat er bij verzekering voor de rechter alleen aanleiding kan zijn een vergoeding ten laste van de begunstigde en ten behoeve van de vermiste te gelasten, indien de vermiste tevens de verzekeringnemer is. De Minister deelde deze opvatting.

Bij het overleg kwam voorts de vraag ter sprake welke de verhouding is tussen de artikelen 14 en 15. Geeft artikel 15 een uitputtende regeling voor pensioenen, welke op grond van een wettelijke bepaling zijn verleend, of geeft dit artikel slechts voor deze categorie een aanvulling op de regeling van artikel 14?

De Minister meende, dat het eerste moet worden aangenomen. Artikel 15, zo was zijn opvatting, kan niet als een aanvulling op de algemene regeling van artikel 14 bedoeld zijn, want de twee regelingen zijn met elkaar in strijd. Voor de „publiekrechtelijke” pensioenen geldt dus uitsluitend artikel 15, voor de „privaatrechtelijke” uitsluitend artikel 14.

De commissie was bereid zich bij deze opvatting aan te sluiten. Van de gelegenheid van dit overleg maakte de Minister nog gebruik om enkele kleine wijzigingen in twee andere artikelen aan te kondigen. De eerste daarvan heeft betrekking op artikel 11. Krachtens dit artikel werd, indien bij terugkeer van de vermiste zijn achtergebleven echtgenoot hertrouwd blijkt te zijn, het eerdere huwelijk gerekend te zijn ontbonden door het sluiten van het tweede huwelijk en dus van het tijdstip van die sluiting af. Nu bepaalt echter artikel 8, dat de akten, opgemaakt overeenkomstig het ontwerp,

worden beschouwd als gewone overlijdensakten. Dit heeft ten gevolge, dat het huwelijk van de vermiste ontbonden is door diens in de akte geconstateerde overlijden. Zijn achtergebleven echtgenote kan dus hertrouwen na verloop van 300 dagen na het in de akte uitgedrukte tijdstip van overlijden. Bij nader inzien kwam het de Minister gewenst voor in deze positie geen verandering te brengen, wanneer de vermiste terugkeert. Het nieuwe huwelijk prevaleert, evenals zulks naar het geldend burgerlijk recht het geval is; waar echter naar het ontwerp het huwelijk reeds ontbonden is door overlijden, schijnt het rationeel, aldus de Minister, bedoelde ontbinding te laten voortbestaan, nu door het sluiten van het nieuwe huwelijk voortzetting van het eerste huwelijk niet meer mogelijk is.

De Minister wilde mitsdien artikel 11 als volgt lezen:

Indien van het bestaan van een vermiste blijkt, nadat van diens overlijden een akte is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand en zijn echtgenoot is hertrouwd, blijft het eerdere huwelijk ontbonden, te rekenen van het in de akte uitgedrukte tijdstip van overlijden.

Deze nieuwe redactie heeft niet alleen het voordeel, dat haar opzet eenvoudiger is — welke gewijzigde opzet de bij het Gewijzigd Ontwerp toegevoegde tweede zin overbodig maakt —, doch de wijziging kan ook praktisch van belang zijn. Indien n.l. een kind is geboren als natuurlijk kind van de achtergebleven echtgenote en de tweede echtgenoot van de moeder verzuimd heeft het kind vóór of bij het huwelijk te erkennen, dan kunnen naar de nieuwe redactie voor dit kind brieven van wettiging worden gevraagd.

Vervolgens zegde de Minister toe, dat hij in artikel 13, eerste lid, na „rechter” zou invoegen het woordje: hem. Deze invoeging brengt dit lid meer in overeenstemming met het derde lid van artikel 14.

Na afloop van het overleg deed de Minister, mede namens zijn ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en van Financiën, een Derde Nota van Wijzigingen (no. 11) aan de commissie toekomen. Deze wordt bij dit Verslag (no. 10) aan de Kamer overgelegd.

Reeds eerder heeft de commissie verklaard, dat zij de openbare behandeling voldoende voorbereid achtte. Die verklaring is door de Tweede Nota van Wijzigingen achterhaald. Thans meent de commissie, dat het wetsontwerp voor openbare behandeling opnieuw rijp is.

Aldus vastgesteld 9 Februari 1949.

TERPSTRA.
DONKER.
BACHG.
WITTEWAALL VAN STOETWEGEN.
TENDELOO.
STOKVIS.
VAN THIEL.

495 11

DERDE NOTA VAN WIJZIGINGEN

In het ontwerp van wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Artikel 11

Dit artikel wordt gelezen als volgt:

Indien van het bestaan van een vermiste blijkt, nadat van diens overlijden een akte is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand en zijn echtgenoot inmiddels is hertrouwd, blijft het eerdere huwelijk ontbonden te rekenen van het in de akte uitgedrukte tijdstip van overlijden.

Artikel 13

In het eerste lid wordt na „rechter” ingevoegd: hem.

Artikel 14

In de eerste zin van het eerste lid vervallen de woorden „aan vorenbedoelde vermiste”.

Het tweede lid wordt gelezen als volgt:

Ingeval de schuldenaar door het betaalde volledig is gekweten van de verplichtingen, welke in verband met het overlijden van de vermiste op hem zouden hebben gerust, indien van diens bestaan niet ware gebleken, is hij daarvan bevrijd. In alle andere gevallen komen het betaalde alsmede tegenprestaties, als bedoeld in het voorgaande lid, in mindering op hetgeen hij, hetzij bij in leven zijn van de vermiste, hetzij bij diens overlijden, verschuldigd is of mocht worden.

De Minister van Justitie,

WIJERS.